

SIGURNA UPORABA LJESTVI I RADNIH PLATFORMI

UVOD

Jeste li ikada pali s ljestvi? Poznajete li nekoga tko je pao s ljestvi? Zna li za slučaj da je neki radnik pao s ljestvi i teško se ozlijedio? Ako su svi odgovori na prethodna pitanja negativni, to još uvijek ne znači da je rad uz pomoć ljestvi bezopasan, moguće je da ste samo imali dosta sreće ili vi i svi oko vas ipak znate što radite.

Dovoljno je unijeti nekoliko ključnih riječi u internetski preglednik i vrlo brzo možete dobiti uvid u članke na temu nesreća koje uključuju uporabu ljestvi ili drugih sredstava za rad na povišenim mjestima. Ti članci uglavnom su iz kategorije "crne" kronike. Ne treba ići tako davno u prošlost, negdje u veljači 2019. godine u Zagrebu je jedan radnik teško stradao obavljajući poslove s ljestvi. Kasnije je informiranje o događaju oslabilo, ali prema prvim informacijama nakon nesreće a koje su dolazile u javnost, najvjerojatnije su mu se ljestve izmakle (pokliznule) zbog čega je došlo do pada. Autor osobno zna za slučaj kada su ljestve kliznule po površini na kojoj su stajale te je radnik pao i zadobio teške ozljede. Događaj se zbilo prije nekoliko godina, a nesposobnost za rad traje i danas te se još vodi sudski spor na spomenute okolnosti.

Rad s ljestvi nije jednostavan niti lagan. Radnici su na ljestvama suočeni s dodatnim otegotnim okolnostima (izazovima) kao što su povećani statički i dinamički naponi, potreba za održavanjem ravnoteže (balansom), smanjeno slobodno kreta-

nje i sl. Upravo o navedenom treba voditi računa pri izboru radnih zadataka koji će se obavljati uz pomoć ljestvi.

Iako razne odredbe trenutno važećih propisa iz područja zaštite na radu sugeriraju implementaciju pravila sigurnosti u procese rada, autoru se više sviđa formulacija navedena u članku 8. Zakona o zaštiti na radu, a koji je prestao važiti 2014. godine, gdje se prilično plastično, među ostalim, navodi da je zaštita na radu sastavni dio organizacije rada. Ako je tomu tako, svaki poslodavac odnosno njegov ovlaštenik - koji razrađuje radni postupak i određuje način rada te izbor radne opreme - trebao bi voditi računa o svim parametrima radnog postupka prije nego se odluči za upotrebu ljestvi u konkretnom slučaju. Neki od relevantnih čimbenika su: duljina trajanja rada, vrsta poslova koji se trebaju obaviti, vrsta i količina alata odnosno materijala koje treba upotrijebiti, čimbenici radnog okoliša i sl. Izvođenje rada uz pomoć ljestvi vjerojatno se čini najbržim i najjednostavnijim za pripremu, ali takav način rada ne bi trebao biti prvi izbor kod pripreme i izvođenja radnih operacija. Na tragu toga je i trenutno važeća zakonska regulativa pa se tako upotrebom ljestvi među ostalim bavi i Pravilnik o zaštiti na radu pri upotrebi radne opreme (N.N., br. 18/17.).

U dijelu 4. priloga br. II spomenutog pravilnika navedene su odredbe koje se odnose na upotrebu ljestvi, a gdje među ostalim stoji da se ljestve mogu koristiti za rad na visini samo u određenim slučajevima s obzirom na razinu opasnosti, traja-

nje radnog postupka ili uvjete na terenu koji se ne mogu promijeniti. Osim općih odredbi za radnu opremu, u pravilniku su još dodatno navedene posebne odredbe, a koje se odnose na stabilnost, klizanje, oslonce i rukohvat kod upotrebe ljestvi.

Kada se u konačnici a nakon provjere svih relevantnih parametara rada, odabirom radne opreme i radnog postupka opredijeli na korištenje ljestvi, važno je da radnici iste znaju ispravno koristiti te skladištiti i da znaju razlikovati ispravne od neispravnih.

U tvornici E.G.O. Elektro komponente d.o.o. posjedujemo i povremeno koristimo više vrsta ljestvi i radnih platformi. Kada govorimo o ljestvama, najčešće su u upotrebi dvokrake aluminijske ljestve (slika 1) za jednostavne poslove održavanja opreme odnosno čišćenja (slika 2) i održavanja prostora a gdje nije moguće pristupiti podiznom platformom ili je smanjena razina opasnosti pa nema potrebe za izvođenjem skele ili upotrebom drugih sigurnijih sredstava rada.

Slika 1. Dvokrake aluminijske ljestve

Slika 2. Čišćenje uz pomoć ljestvi

Osim manjih dvokrakih, aluminijskih ljestvi posjedujemo i nešto rjeđe koristimo dvokrake drvene ljestve (slika 3) i to također samo za potrebe održavanja ispravnosti te čistoće radne opreme i prostora. Radi se uglavnom o poslovima čišćenja uredskih i sanitarnih prostorija te poslovima zamjene rasvjetnih tijela odnosno dorade i popravaka na električnim instalacijama i drugoj infrastrukturi. S obzirom na obveze iz područja zaštite od požara, dežurni vatrogasci imaju na raspolagju dugačke jednokrake aluminijske ljestve (slika 4).

Slika 3. Drvene dvokrake ljestve

Slika 4. Vatrogasne ljestve

Uz ljestve, također za poslove čišćenja i održavanja prostora i opreme radnici se koriste hidrauličnom podiznom platformom i s nekoliko aluminijskih platformi (slika 5) bez mogućnosti promjene visine radnog podesta.

Slika 5. Aluminijska platforma

Za sigurno rukovanje predmetnom opremom ključna su dva čimbenika, a to su: pravilno korištenje i rukovanje ljestvama odnosno platformama te redovita kontrola i održavanje ispravnosti radne opreme.

Zdravstvena sposobnost radnika ili neki drugi potrebni uvjeti sami su po sebi jasni pa se u daljnjem tekstu niti ne spominju jer nisu dio teme.

KORIŠTENJE LJESTVI I RADNIH PLATFORMI

Korisnik radne opreme (ljestvi i platformi) mora biti upoznat s ispravnim radnim postupcima i sigurnim načinom rada. To se postiže ospo-

sobljavanjem za rad na siguran način ili dodatno stručnim osposobljavanjem ako radna oprema ulazi u kategoriju one opreme za koju je to potrebno ili propisano te za koju na tržištu postoje relevantni i svrsishodni edukacijski programi (npr. podizna hidraulična platforma).

Svi poslovi i radne operacije koje obavljaju zaposlenici naše tvrtke obuhvaćeni su kako procjenom rizika tako i edukacijskim materijalima i radnim uputama u procesima prvog osposobljavanja za rad na siguran način i kasnijim periodičkim provjerama znanja te u svakodnevnom radu. Nadzorima koje redovito provodimo utvrđene su manje nepravilnosti odnosno na vidjelo su izašle teme koje bi dodatno trebalo razraditi i detaljnije proći s radnicima tijekom postupaka osposobljavanja. Jedna od tih tema je i korištenje ljestvi i radnih platformi. Proširenjem tema, tj. nadopunom edukacijskih materijala i radnih uputa te provođenjem edukacije radnicima su dodatno razjašnjene opasnosti i uočene nepravilnosti te mjere i ispravni postupci prilikom rukovanja opremom, a kojima se utječe na smanjenje rizika. Među ostalim, radnicima je dodatno trebalo skrenuti pozornost na ispravno pozicioniranje ljestvi, stabilnost, ispravnost podloge na koju se ljestve postavljaju, kretanje ljestvama i sl.

KONTROLA ISPRAVNOSTI I ODRŽAVANJE OPREME

Način postupanja s radnom opremom izvan upotrebe odnosno uvjeti u kojima se oprema skladišti uvelike utječu na ispravnost i dugotrajnost. Kada se radi o ljestvama bez obzira jesu li drvene, aluminijske ili od nekog drugog materijala, uvjeti skladištenja u pogledu izloženosti vlazi, prljavštini, agresivnim i nagrizaćim tvarima te mehaničkim oštećenjima i deformacijama ili nečem sličnom, izravno utječu na ispravnost i sigurnost radne opreme. U skladu s time, tijekom osposobljavanja radnika obvezno se treba obraditi i tema koja ukazuje na ispravno postupanje s opremom za vrijeme skladištenja. Ako do neispravnosti opreme ipak dođe, bez obzira radi li se o istrošenosti zbog dugotrajne upotrebe ili oštećenjima uzrokovanim nekim drugim djelovanjem, važno je da radnici odnosno korisnici opreme to znaju i prepoznati.

U svrhu očuvanja ispravnosti i produljenja trajanja ljestvi i radnih platformi, tijekom osposobljavanja radnika za poslove rukovanja te u radnim uputama obuhvatili smo i teme koje se odnose na skladištenje i pregled ispravnosti, a koje bi rukovatelji trebali provoditi prije svake upotrebe. Dodatno smo razradili postupak i radne upute, čiji sastavni dio je i evidencijska lista, a kojima u određenim rokovima odgovorne osobe dodatno pregledavaju opremu uz pisanu bilješku. Pregledi obuhvaćaju provjeru cjelovitosti opreme, provjeru vidljivih oštećenja i deforma-

cija, provjeru čvrstoće i stabilnosti elemenata i njihovih spojeva, provjeru postojanosti i čvrstoće spojnih elemenata (vijci, matice, čavli i sl.), provjeru materijala na pojavu truleži ili hrđe i dr.

Na koncu treba još napomenuti da za uspješnost svih navedenih aktivnosti i postizanje cilja, a to je siguran rad sa što nižom razinom rizika, nije dovoljno provoditi samo edukaciju radnika ili korisnika opreme već je ključno uključiti i poslodavca odnosno njegovog ovlaštenika.

*Marko Pandža, dipl. ing. sig.
E.G.O. Elektro-komponente d.o.o., Zagreb*